

SOCIÁLNA EKONOMIKA A PODNIKANIE – NOVÝ MEDZIODBOROVÝ ŠTUDIJNÝ PROGRAM[#]

SOCIAL ECONOMY AND ENTREPRENEURSHIP - NEW INTERDISCIPLINARY STUDY PROGRAMME

KORIMOVÁ Gabriela – MARKOVÁ Viera

Abstrakt

Rastúci význam a zložitost' ekonomických procesov, sociálnych problémov a ich vzájomné prepojenie, podmieňujú potrebu odborných vedomostí z oblasti hospodárskej politiky, verejnej politiky a verejnej ekonomiky, sociálnej politiky a základných princípov podnikania, ktoré sa stále viac stávajú nepostrádateľné pre každého občana, ekonóma zvlášť. Interdisciplinárne vedomosti sa vhodne implementujú do sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania ako nového typu podnikania. *Absentuje však vysokoškolská príprava odborníkov ekonómov, ktorí by dokázali skĺbiť ekonomické a sociálne otázky podnikania tak, aby napĺňali potreby spoločnosti v oblasti realizácie verejného záujmu, osobitne pri riešení potrieb vylučovaných jednotlivcov a skupín spoločnosti.* Len odborne pripravený manažér je schopný riešiť problémy z behaviorálnych, ekonomických, komunikačných, manažérskych a interkultúrnych oblastí.

Perspektívu nového študijného programu druhého stupňa štúdia na EF UMB „Sociálna ekonomika a podnikanie“ vidíme v tvorivom *hľadaní a etablovaní nových ekonomických modelov podnikania a sociálnej pridanej hodnoty, kde hlavným cieľom nie je finančný zisk, hoci ten sa nevyklučuje, ale spoločenský zisk v oblasti trvale udržateľnosti zamestnanosti a kvality života najmä marginalizovaných skupín spoločnosti.*

Abstract

The growing importance and complexity of economic processes, social problems and their interconnection, makes the need of knowledge in the field of economic policy, public policy and public economics, social policy and basic business principles, which are increasingly becoming indispensable for every citizen, for economist separately. Interdisciplinary knowledge is appropriately implemented in the social economy and social entrepreneurship as a new type of entrepreneurship. Nevertheless, university-educated expert – economists are missing, who would be able to reconcile economic and social issues of entrepreneurship to meet the needs of society in the implementation of public policy, particularly in addressing the needs of excluded individuals and groups in society. Only trained manager is able to solve the problems of behavioral, economic, communications, management and intercultural areas. The prospect of a new study program of study at Faculty of Economics Matej Bel University "Social Economy and Entrepreneurship" we see in the creative search and establish new business models of economic and social added value, where the main objective is not financial gain, although this does not exclude, but social gain in permanently sustainable employment and quality of life in particular marginalized groups in society.

[#] *Príspevok bol publikovaný s podporou KEGA č. 037UMB-4/2013 Inovatívny študijný program Sociálna ekonomika a podnikanie.*

ÚVOD

V kontexte výrazných ekonomických a demografických zmien (najmä globalizácie trhov tovarov a služieb, mobility pracovnej sily, starnutia populácie a nízkej natality) sa od posledných dvoch decénií minulého storočia postupne kvantifikujú koncepcie sociálneho rozvoja, optimálna miera účasti štátu v trhovej ekonomike, sociálnej politike a jej prioritách. V záujme celospoločenského pokroku sa hľadá európsky model moderného sociálneho hospodárstva, ktorý dokáže prostredníctvom voľnej individuálnej, resp. kolektívnej iniciatívy a hospodárskej súťaže garantovať výkonnosť ekonomiky, potrebu väčšieho sofistikovaného chápania medzi sociálnymi, politickými a kultúrnymi vplyvmi, kombinovať poznatky medzinárodného vývoja a sociálnej ekonomiky. Rozvoj nových myšlienok má pritom zachovať konsenzuálne akceptované princípy sociálnej spravodlivosti a inklúzie, najmä sociálne rizikových skupín obyvateľstva.

Konvergencia sociálnych cieľov so záujmami celkovej hospodárskej prosperity a efektívnosti je reakciou na rastúcu prepojenosť sociálnych a ekonomických problémov informačnej spoločnosti. To všetko sa odráža aj v celkovej hodnotovej reorientácii modernej doby. Verejná politika a ekonomika, hospodárska politika, sociálna politika, sociálna ekonómia a ekonomika sú odrazom a tvorcom (ex ante, ex post) veľmi zložitého sociálneho organizmu, ktorý by mal tendovať do sociálneho rozvoja spoločnosti a tým aj rozvoja samotného ľudského potenciálu v najširšom zmysle slova.

Ekonómia sa často zaoberá otázkami kde a ako zlyháva trh a akým spôsobom je to potrebné riešiť, v ktorých oblastiach má zasahovať štát, kde sú jeho zásahy naopak neefektívne. Sociálna ekonómia a ekonomika však tento problém môže postaviť do inej roviny. Nezlyháva trhovú mechanizmus, ale zlyháva človek, ktorý je nositeľom myšlienok a hlavným subjektom rozhodovania. A práve zvýraznením človeka, jeho jedinečnosti a zároveň schopnosti vnášať do ekonomickej racionality etiku, rozum a solidaritu, môže sociálna ekonómia a ekonomika napomôcť rozvoju vedeckého poznania a akceptovania sociálnej spravodlivosti, znižovania chudoby a sociálnej vylúčenosti značnej časti svetovej populácie. Súčasne a v rámci heterogenity ostatných subjektov trhu, ktoré sú spolutvorcami celého ekonomického a sociálneho systému, vystupuje do popredia nielen ich úloha participácie ale aj spoločnej koordinácie cieľov sociálnej politiky a sociálnej ekonomiky na rôznych úrovniach (európskej, národnej, regionálnej a lokálnej).

1 SOCIÁLNA EKONOMIKA A PODNIKANIE – PERSPEKTÍVA NOVÉHO ŠTUDIJNÉHO PROGRAMU NA EKONOMICKEJ FAKULTE UNIVERZITY M. BELA

Rastúci význam a zložitosť ekonomických procesov, sociálnych problémov a ich vzájomné prepojenie, podmieňujú potrebu odborných vedomostí z oblasti hospodárskej politiky, verejnej politiky a verejnej ekonomiky, sociálnej politiky a základných princípov podnikania, ktoré sa stále viac stávajú nepostrádateľné pre každého občana, ekonóma zvlášť. Interdisciplinárne vedomosti sa vhodne implementujú do sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania ako nového typu podnikania. *Absentuje však vysokoškolská príprava odborníkov ekonómov, ktorí by dokázali skĺbiť ekonomické a sociálne otázky podnikania tak, aby napĺňali potreby spoločnosti v oblasti realizácie verejného záujmu, osobitne pri riešení potrieb vylučovaných jednotlivcov a skupín spoločnosti.* Len odborne pripravený manažér je schopný riešiť problémy z behaviorálnych, ekonomických, komunikačných, manažérskych a interkultúrnych oblastí.

Perspektívu nového študijného programu druhého stupňa štúdia na EF UMB „*Sociálna ekonomika a podnikanie*“ vidíme v tvorivom *hľadaní a etablovaní nových ekonomických modelov podnikania a sociálnej pridanej hodnoty, kde hlavným cieľom nie je finančný zisk, hoci ten sa nevylučuje, ale spoločenský zisk v oblasti trvale udržateľnosti zamestnanosti a kvality života najmä marginalizovaných skupín spoločnosti*. Legislatívna podpora sociálneho podnikania, garantované participatívne financovanie z verejných, resp. municipálnych zdrojov a reinvestovanie prípadných finančných ziskov je jedným zo základných znakov sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania. Ďalej predpokladáme teoretické a praktické riešenie globálnych a národných problémov ekonomiky, ktorými sú najmä nezamestnanosť, chudoba a sociálna exklúzia značnej časti populácie, pochopenie základných princípov ekonomiky a manažmentu podnikania, sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania. Schopnosti vo využívaní špecifických finančných, manažérskych a marketingových metód riadenia ľudských zdrojov v priestore sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania majú viesť k dispozícii absolventa študijného programu založiť a riadiť sociálny podnik.

Elementárnym kritériom sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania je riešenie verejného záujmu spoločnosti, osobitne v skupine rôzne exkludovaných jednotlivcov. Sociálna ekonomika ako nový sektor hospodárstva akcentuje:

- nezlyháva trhový mechanizmus, ale človek, ktorý je nositeľom myšlienok a hlavným subjektom rozhodovania;
- zvýraznením človeka, jeho jedinečnosti a schopnosti vnáša do ekonomickej racionality etiku, solidaritu, spravodlivosť;
- podporuje sociálno-ekonomický rozvoj spoločnosti;
- hľadá riešenia neúnosnej sociálnej stratifikácie;
- rozvíja ĽP a ĽK v najširšom zmysle slova;
- prostredníctvom medzitrhu práce vytvára podmienky zamestnávania dlhodobo nezamestnaných v sociálnych podnikoch a sociálnych družstvách, rozvíja kvalitu života (v oblasti sociálnej práce a sociálnych služieb, v environmentálnej, vzdelávacej, kultúrnej oblasti, ...).

Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby študent bakalárskeho štúdia na EF UMB (perspektívne aj iných príbuzných vedných odborov) mal pri zaradení do druhého stupňa štúdia v študijnom programe *Sociálna ekonomika a podnikanie* základné vedomosti z oblasti:

- makro a mikro ekonómie, hospodárskej politiky, sociálnej politiky, ekonomiky a financovania podniku, manažmentu a marketingu, politologických, sociologicko-psychologických a na sociálne právo orientovaných základov,
- verejnej politiky, verejnej ekonómie a ekonomiky, regionálnej a municipálnej ekonomiky a politiky, verejnej správy, tretieho (mimovládneho, neziskového) sektora.

Na základe vymedzenia predpokladaných vedomostí absolventa prvého stupňa štúdia (Bc.) na EF UMB navrhujeme nový študijný program etablovať ako medziodborový študijný program na báze študijného odboru Verejná ekonomika a služby a Ekonomika a manažment podniku.

2 CIELE NAVRHOVANÉHO ŠTUDIJNÉHO PROGRAMU A JEHO PRÍNOSY PRE PRAX

V rámci realizácie projektu KEGA s názvom: *Inovatívny študijný program Sociálna ekonomika a podnikanie (037UMB-4/2013)* sme následne definovali:

- cieľ nového študijného programu, ktorým je vzdelaný manažér pre etablovanie nových ekonomických modelov podnikania a sociálnej pridanej hodnoty v sociálnych podnikoch;

➤ profil absolventa, kde predpokladáme, že po úspešnom ukončení štúdia daného programu absolvent získa vedomosti z oblasti klasického podnikania (tvrdé faktory podnikania), sociálnej ekonomiky (mäkké faktory podnikania), sociálno-ekonomických trhových systémov v EÚ, sociálneho manažmentu a marketingu, projektovania a využívania fundraisingu v sektore sociálnej ekonomiky, riadenia ľudských zdrojov v sociálnych podnikoch;

- štruktúru predmetov (spoločný základ a špecializácia),
- semestrálnu, kreditovú a hodinovú výmeru,
- garantov jednotlivých predmetov,
- uplatnenie absolventa v praxi.

Absolvent druhého stupňa štúdia na EF UMB získa v medziodborovom študijnom programe „*Sociálna ekonomika a podnikanie*“ odborné vedomosti z oblasti sociálnej ekonómie a ekonomiky, sociálneho plánovania, sociálno-ekonomických trhových systémov v EÚ, sociálneho manažmentu a marketingu, projektovania a využívania fundraisingu v sektore sociálnej ekonomiky. Ďalej získa špecifické teoretické a praktické zručnosti sociálneho podnikania, finančno-ekonomickej analýzy sociálneho podniku, manažmentu výroby a službotvorných procesov, právnych, sociologických, etických a psychologických aspektov sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania, sociálnej práce a poskytovania sociálnych služieb a služieb zamestnanosti pre marginalizované skupiny. V rámci diplomovej praxe a záverečnej práce sa študent môže profilovať na jednotlivé typy sociálnych podnikov v rámci odvetvovej klasifikácie ekonomických činností, na regionálne a municipálne orientované sociálne podniky a sociálne partnerstvá, sieťovanie sociálnych podnikov od lokálnej až po medzinárodnú úroveň, na riadenie sociálno-ekonomickej práce v jednotlivých typoch sociálnych služieb a ich zariadeniach. Súčasťou štúdia bude vypracovanie konkrétneho modelu sociálneho podniku a jeho obhajoba s tým, že absolvent študijného programu môže byť jeho zakladateľ, konateľ, alebo zamestnanec. Sledujeme tým vysokú zamestnanosť absolventov po ukončení vysokoškolského štúdia.

Výsledky vzdelávania sme implementovali do výkonového štandardu študenta nasledovne:

- použije teoretické vedomosti zo sociálnej ekonomiky a manažmentu na skúmanie problematiky sociálneho podnikania ako špecifického typu podnikania,
- je schopný vyhľadávať, spracovať a analyzovať informácie o typoch podnikania doma a v EÚ,
- aplikuje komparatívnu analýzu pri hodnotení sektorových vzťahov vo vnútri sociálneho podnikania a sociálnych podnikov,
- posúdi dlhodobé vývojové trendy sociálneho podnikania na rozvoj kvality života, medzitrhu práce, sociálnych podnikov doma i v zahraničí na makro a mikro úrovni,
- hodnotí možnosti využitia získaných teoretických vedomostí v praxi v rámci sociálnej inklúzie,
- vytvorí koncepčné a realizačné podklady pre sociálne podniky rôznych typov a foriem na nižšej a strednej úrovni manažmentu.

Absolvent medziodborového študijného programu Sociálna ekonomika a podnikanie sa na trhu práce môže uplatniť ako manažér a ekonóm v klasickom podniku, v subjektoch verejnej správy, v oblasti sociálnych služieb, ale prioritne ako *ekonóm a manažér sociálneho podnikania a sociálneho podniku*.

Na základe vyššie špecifikovaných skutočností sa navrhovaný študijný program „Sociálna ekonomika podnikanie“ vymedzuje od iných študijných programov EF UMB.

Použitá literatúra

1. BENČO, J. 2005. *Ekonomika a manažment vzdelávania*. Banská Bystrica: EF UMB, 2005. ISBN 80-8083-156-4
2. ČAPLÁNOVÁ, A. 1999. *Ekonomika vzdelávania a tvorba ľudských zdrojov*. Bratislava: IURA EDITION, 1999. ISBN 80-88715-22-9
3. KORIMOVÁ, G. 2014. *Sociálna ekonomika a podnikanie. Social economics and entrepreneurship*. Banská Bystrica: EF UMB, 2014. ISBN 978-80-557-0695-5
4. KORIMOVÁ, G. a kol. *Sociálne podnikanie a sociálny podnik*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Kopernikus, 2008.
5. LUBELCOVÁ, G. 2012. *Sociálna ekonomika: koncepty, príležitosti, riziká*. In: *Sociológia* 44, 2012, č. 1. ISSN 0049 – 1225
6. PONGRÁCZOVÁ, E. 2011. *Sociálna ekonomika*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2011. ISBN 978-80-225-3291-4
7. *Študijné programy EF UMB*

Kontaktné údaje

prof. PaedDr. Gabriela KORIMOVÁ, PhD.
Ekonomická fakulta UMB
Banská Bystrica
E-mail: gabriela.korimova@umb.sk

prof. Ing. Viera MARKOVÁ, PhD.
Ekonomická fakulta UMB
Banská Bystrica
E-mail: viera.markova@umb.sk